

Prostitútky v chorej spoločnosti

Zuzana Uličianska | SME | 10.05.2015

Zmienka o garážach pod Bratislavským hradom v hre Mareka Maďariča *Dáma bez kamélie* vyvolala vlnu emotívnych reakcií. Minister kultúry je pozícia, z ktorej mal Maďarič tento problém skôr riešiť, ako ho len tak spomenúť v hre. Paradoxom je, že nešťastné vykopávky sa do ministrovej melodrámy dostali tak trochu mimochodom.

Tento aktualizčný moment totiž vsunuli do textu inscenátori z divadla Aréna až počas skúšok, inšpirovaní povolaním hlavného hrdinu Andyho.

Predpokladám, že týmto gestom chceli text trochu posunúť zo sféry klišéovitých príbehov o láske. *Dáma bez kamélie* totiž je "seriálovým" typom dramatiky.

Marek Maďarič nie je prvým autorom, ktorý sa vybral cestou aktualizácie svetovo známeho príbehu. Tento trik dáva divákovi jasný signál – toto poznáte, toto budete mať radi. Do akej miery sa mu však skutočne podarilo dať "motívom Dumasovej predlohy archetypálny rozmer ľudskej vášne, ktorá od Dumasových čias až dodnes ostala nezmenená", ako to sľubuje divadlo Aréna na svojej stránke? Je krásna Rita súčasťou verziou románovej Marguerity Gautierovej?

Dobový príbeh zo života

Alexander Dumas ml. mal dobrý dôvod opísať príbeh mladučky kurtizány. Sám podľahol čaru majiteľky parížskeho salónu Marie Duplessisovej, ktorá zomrela na tuberkulózu ako 23-ročná. Ak doboví maliari neklamú, nemožno sa mu ani čudovať.

Dáma s kaméliami bola v roku 1848 obrovským úspechom. Nakoniec, prostitúcia bola priam zakódovaná do vtedajšej spoločnosti, mnohí "počestní" ľudia ju poznali až priveľmi dobre.

Posledné stránky svojho románu Dumas venoval úvahám o živote vydržiavaných žien. Jeho pohľad prezrádzal dvojaký meter, ktorý sexuálnu nestálosť u mužov vnímal ako niečo prirodzené, kým u žien ako niečo neospravedliteľné. Svojím dielom však ukázal, že aj človek spoločnosťou ponížovaný môže mať veľké srdce.

Aj Giuseppe Verdi vedel, prečo si vybral na zhudobnenie v *La traviata* práve tento dobový bestseller. Sám žil so sopranistkou, ktorá mohla byť v očiach niektorých ženou s "pochybnou povestou". Obraz vrúcne milujúcej prostitútky je silnou súčasťou kultúrnych vzorcov našej civilizácie.

Tvorcovia francúzskeho filmu z roku 1980 s Isabelle Huppertovou v hlavnej úlohe siahli po príbehu reálnej "dámy s kaméliami", ktorý je ešte silnejší ako ten románový.

Mariu Duplessisovú totiž predal staršiemu mužovi na prostitúciu vlastný otec. V Paríži bez rodinného zázemia nemala prakticky inú možnosť ako prežiť. Jeden z jej milencov v mladom dievčati spozoroval talent a začal jej platiť vzdelanie.

Zakrátko vďaka svojej prirodzenej inteligencii i spoločenskému taktu dokázala konverzovať so vzdelanými ľuďmi. Jej salón sa stal vyhľadávaným miestom, kam chodili aj mnohí spisovatelia ako aj sám Dumas či Balsac. Sama bola zaľúbená do skladateľa Franza Liszta. Neskôr o nej napísal, že mala krásne srdce, živého ducha, že bola najkomplexnejším stelesnením ženského rodu, aké kedy existovalo.

Nezomrela v opernom štýle v náručí žiadneho zo svojich početných milencov, ale sama so slúžkou Clothilde. Aj po vyplatení všetkých dlhov zostal po nej nemalý majetok. Nesmrteľnou hrdinkou sa však stala nie pre márnivosť, ale pre svoju "živú dušu".

Dáma bez duše

Práve tá Maďaričovej Rite chýbala. Hoci autor naznačil skromný pôvod svojej hrdinky, dnes už ťažko uveríme, že jej jedinou šancou by mal byť život za peniaze boháčov. Rita sa vzdáva lásky k Andymu preto, aby si z peňazí svojho bývalého ochrancu mohla dovoliť zaplatiť náročnú operáciu v Paríži. Je to síce pochopiteľné, ale veľkú divadelnú hrdinku to z nej nerobí. Nemáme vynikajúcich neurochirurgov aj na Slovensku? Súcitili by sme s ňou, aj keby nebola vážne chorá? Zdá sa niekomu, že tento typ žien treba na Slovensku "odkliať", že sa málo dostávajú do bulváru?

Plytkosť Dámy bez kamélie by až tak neprekvapovala, ak by ju napísal niekto, kto sa písaním živí. U tých, čo si divadlo nechávajú na vzácnejšie chvíle, sa akosi predpokladá túžba po niečom viac ako len "prevádzkovom" titule.

Zvlášť u dramatikov z radov politikov podvedome očakávame odvahu ukázať zákulisie "veľkého sveta".

V tomto ohľade možno nenaplnila očakávania ani Havlova posledná hra, z Dámy bez kamélie však necítiť ani len ambíciu niečo pomenovať, nebodaj, meniť, ponúka len telenovelový pohľad na súčasnú spoločnosť, v ktorej je prostitúcia stále prítomná, aj keď inak, než u Dumasa. Ak teda o niečom Maďaričova hra vypovedá, tak asi najviac o svojich tvorcoch. O tom, že Maďarič nie je Válek, Havel, Uhde ani Malraux. A tiež o vzťahu medzi mocou a umením.

Divácky hit?

Inscenácie Dáma bez kamélie má rytmus, na hrdinov v značkových oblekoch a herečky v krásnych róbach padajú ustavične zlaté konfety. Režisér Martin Čičvák si pomohol tým, že prakticky všetky dialógy položil na hudobný podklad podľa výberu Martina Madeja.

Choreografia Tomáša Krivošíka má štýl, niektoré spevácke výkony sú dokonca vynikajúce. Ako hovorí riaditeľ divadla Juraj Kukura v upútavke na túto inscenáciu: "Nech ma porazí, ale lepšie obsadenie nemôže byť." Čo však chceli týmto titulom povedať?

RECENZIA

Divadlo Aréna malo vždy dobrý cit na témy, ktoré hýbu spoločnosťou. Maďaričovu hru uviedlo vo voľnom cykle, v nadväznosti na dramatizáciu Balzacovho románu Lesk a bieda kurtizán. Jej režisér Marián Amsler síce tiež zvádza diváka trblietkami, v závere sa však cez rampu snaží posunúť aj kritiku spoločnosti, v ktorej sa zločinec môže stať ministrom vnútra.